

## СКІТУР ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ НАПРЯМОК У СФЕРІ ТУРИЗМУ

*Лясота Т.<sup>1</sup>, Васкан І.<sup>2</sup>, Штефюк І.<sup>3</sup>*

Опубліковано	Секція	УДК
24.03.2025	Фізична культура і спорт	796.92:338.48

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15106346>

**Анотація.** Скітур, або скі-туринг, є популярним видом гірськолижного спорту, що поєднує елементи альпінізму та лижного туризму. Наукові дослідження, присвячені скітуру, охоплюють різноманітні аспекти цього виду активного відпочинку. Питання розвитку туризму залишаються в центрі уваги дослідників вже кілька десятиліть. Особливий інтерес викликають роботи, що розглядають теоретичні основи та практичні рекомендації щодо вдосконалення організаційно-економічного й інформаційного забезпечення розвитку лижного туризму, а також підвищення ефективності використання туристично-рекреаційного потенціалу різних регіонів. У сучасних умовах розвитку України, зокрема під час пандемії COVID-19 та російської воєнної агресії, активно шукаються нові підходи та методи виробництва, аналізується поточний стан і визначаються перспективи на майбутнє. Одним із важливих напрямів розвитку туризму є лижний туризм, який є невід'ємною частиною загальнодержавної системи фізичної культури та спорту. Його основна мета – сприяти розвитку фізичних, інтелектуальних і морально-вольових якостей людини через участь у спортивних походах різної складності та змаганнях із техніки спортивного туризму. Скітур продовжує активно розвиватися як на світовій арені, так і в Україні. Зростаючий інтерес до цього виду спорту підкреслює потребу в подальших дослідженнях, які допоможуть краще зрозуміти його вплив на економіку, здоров'я та навколишнє середовище. У часи війни безпечними маршрутами для лижних походів в Україні залишаються Карпати з наявною інфраструктурою. Використання цих ресурсів дозволить глибше вивчити різні аспекти скітуру, включаючи його розвиток, технічні особливості та впровадження інноваційних технологій у цю сферу.

**Ключові слова:** маршрути, скітур, лижний туризм, розвиток, інновації.

---

<sup>1</sup> Тетяна ЛЯСОТА, доцент кафедри теорії та методики фізичного виховання і спорту, кандидат наук з фізичного виховання і спорту Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, вул. Коцюбинського, 2, м. Чернівці, 58000, Україна <https://orcid.org/0000-0002-2147-2280>

<sup>2</sup> Іван ВАСКАН, доцент кафедри теорії та методики фізичної культури, кандидат педагогічних наук Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

<sup>3</sup> Іван ШТЕФЮК, асистент, кандидат наук з фізичного виховання і спорту Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича <https://orcid.org/0000-0003-0390-5422>

## SKI TOURISM AS AN INNOVATIVE DIRECTION IN THE SPHERE OF TOURISM

**Annotation.** Ski touring, or ski touring, is a popular type of alpine skiing that combines elements of mountaineering and ski tourism. Scientific research on ski touring covers various aspects of this type of active recreation. Issues of tourism development have remained the focus of researchers for several decades. Of particular interest are works that consider the theoretical foundations and practical recommendations for improving the organizational, economic and informational support for the development of ski tourism, as well as increasing the efficiency of using the tourist and recreational potential of various regions.

In the current conditions of development of Ukraine, in particular during the COVID-19 pandemic and Russian military aggression, new approaches and methods of production are actively sought, the current state is analyzed and prospects for the future are determined. One of the important areas of tourism development is ski tourism, which is an integral part of the national system of physical culture and sports. Its main goal is to promote the development of physical, intellectual and moral-volitional qualities of a person through participation in sports trips of varying complexity and competitions in sports tourism techniques.

In addition, ski tourism plays an important role in increasing the labor and social activity of the population, as well as in satisfying their creative, aesthetic and moral needs. It has significant economic, educational, cognitive, recreational and health potential. However, due to a number of factors, the level of its development still remains lower than the potential of tourism and recreational resources of Ukraine.

Ski tourism continues to develop actively both on the world stage and in Ukraine. The growing interest in this sport emphasizes the need for further research that will help to better understand its impact on the economy, health and the environment.

Ski tourism in Ukraine is only beginning to develop and currently attracts a small number of participants, but has the potential to become a popular winter sport. Ski touring is an alternative to trail running in winter, especially in conditions of deep snow cover.

In times of war, the Carpathians with existing infrastructure remain safe routes for ski touring in Ukraine. Using these resources will allow for a deeper study of various aspects of ski touring, including its development, technical features, and the introduction of innovative technologies into this area.

**Keywords:** ski touring, ski tourism, development, innovation.

### Вступ

Скітур (ski touring) – це вид гірськолижного спорту, що поєднує елементи альпінізму та лижного туризму, дозволяючи спортсменам підніматися на гори без використання підйомників і спускатися по незайманих схилах [15, с.33].

Скітур, або скі-туринг, є популярним видом гірськолижного спорту, який поєднує елементи альпінізму та лижного туризму [21].

Зростання популярності скітуру також відображається у збільшенні попиту на відповідне обладнання та спорядження. Згідно з прогнозами, світовий ринок гірськолижного спорядження демонструє стабільне зростання, що свідчить про підвищений інтерес до таких видів активності, як скітур [8, с. 17; 10].

Зазвичай підйом на лижах вгору і подальший спуск необ'їждженими схилами – досить виснажливий і технічно складний процес. Те що ж змушує аутдорників вибирати саме такий шлях, замість того, щоб користуватися підйомником і кататись на облаштованих трасах це:

1. Доступ до «неосвоєних земель». Для скітуру не потрібні підготовлені траси – можна кататися практично скрізь, де це можливо з точки зору рельєфу та безпеки.

2. Можливість поєднувати скітур з беккантрі та фрірайдом. Спуск по цілині, безлюдним і непідготовленим схилам об'єднує всі ці три види аутдору.

3. Унікальний досвід та емоції, поєднання різних видів фізичного навантаження. Ви одночасно отримуєте порцію адреналіну від спуску і задоволення від традиційного зимового трекінгу [3, с.181; 7].

Якщо ж порівнювати скітур з зимовим трекінгом на снігоступах, то тут на перший план виходить швидкість долання маршруту. За умови правильної техніки і хорошої фізичної підготовки ви ефективніше долаєте шлях нагору, і, звичайно ж, значно швидше спускаєтеся. І чим більша висота сніжного покриву, тим більш помітна буде ця різниця. Загалом скітури можуть тривати від кількох годин до кількох днів – у другому випадку це вже можна прирівняти до лижного походу [5, с. 46; 20].

На сьогодні існує кілька не вирішених раніше аспектів загальної проблеми розвитку лижного туризму як інноваційного напрямку туризму [2, с.19; 3, с. 181; 4; 9, с. 35]:

1. Екологічні аспекти та стале використання ресурсів:

- Недостатнє дослідження впливу лижного туризму на гірські екосистеми.
- Впровадження екологічно чистих технологій для створення штучного снігу та

утримання трас.

2. Інноваційні технології та цифровізація:

- Впровадження віртуальних турів для попереднього ознайомлення з трасами.
- Використання штучного інтелекту для персоналізації туристичних маршрутів та

прогнозування погодних умов.

3. Соціально-економічні аспекти:

• Недостатнє вивчення впливу розвитку лижного туризму на місцеві громади та їх економічне зростання.

• Створення інклюзивної інфраструктури для осіб з обмеженими фізичними можливостями.

4. Маркетингові стратегії та брендинг:

• Розробка унікальних туристичних продуктів для залучення молоді та сімейного сегменту.

• Використання соціальних мереж та блогерів для просування регіонів з

потенціалом лижного туризму.

5. Інновації в сервісі та управлінні:

• Автоматизація процесів бронювання та моніторингу безпеки на трасах.

• Інтерактивні додатки для навчання новачків та контролю техніки катання.

Ці аспекти раніше не отримували достатньої уваги в наукових дослідженнях і можуть стати основою для подальших інноваційних розробок у сфері лижного туризму.

Скітур, або скі-туринг, є популярним видом гірськолижного спорту, який поєднує елементи альпінізму та лижного туризму. Наукові дослідження, присвячені скітуру, охоплюють різні аспекти цього виду активності.

Питання розвитку туризму вже протягом кількох десятиліть залишаються в центрі уваги науковців. Найбільший інтерес у цьому зв'язку становлять праці, в яких розглядаються теоретичні положення та практичні рекомендації щодо вдосконалення організаційно-економічного та інформаційного забезпечення розвитку лижного туризму, підвищення ефективності використання туристично-рекреаційного потенціалу різних територій [17, с. 173; 18, с. 23].

Аналіз наукових джерел, присвячених державному управлінню окремими сферами суспільного життя в Україні та державному регулюванню економіко-господарської діяльності, зокрема у сфері туризму, свідчить про значний теоретичний внесок українських учених. Водночас окремі політико-управлінські аспекти теорії та практики державного регулювання у сфері лижного туризму потребують глибшого наукового аналізу. Зокрема, це стосується особливостей виходу національного туристичного продукту на світовий ринок, механізмів залучення іноземних інвестицій

у туристичну сферу, а також можливостей підтримки розвитку туризму в регіонах України органами місцевого самоврядування [1, с. 6; 6, с.12].

Аналізуються сучасні тенденції впровадження інноваційних технологій у сфері туризму. Автори визначають сутність інноваційних технологій у туризмі та їхню роль у розвитку галузі, що може бути корисним для розуміння новітніх підходів у скітурі (Зубехіна Т., Ольхова-Марчук Н., Кушнір В., 2021).

Попри значну кількість наукових досліджень, присвячених упровадженню інноваційних технологій у сферу туризму, ця проблема залишається недостатньо вивченою. Це зумовлено безперервним впровадженням сучасних технологій, зміною форм і методів надання туристичних послуг, а також постійним відкриттям і освоєнням нових можливостей у галузі [8; 9; 12; 16].

Тому, метою нашого дослідження був аналіз скітура як інноваційного напрямку, сучасного стану і перспектив розвитку лижного туризму в Україні.

### **Результати**

В умовах сучасного розвитку України, в період пандемії COVID-19 та російською воєнною агресією, активно шукають нові підходи та методи виробництва, аналізують поточний стан і визначають перспективи на майбутнє. Одним із важливих напрямів розвитку туризму є лижний туризм, який є невід'ємною частиною загальнодержавної системи фізичної культури та спорту. Його мета – сприяти розвитку фізичних, інтелектуальних і морально-вольових якостей людини через участь у спортивних походах різного рівня складності та змаганнях із техніки спортивного туризму [2, ст.19, 14, ст.145].

Крім того, лижний туризм відіграє значну роль у підвищенні трудової та соціальної активності населення, а також у задоволенні їхніх творчих, естетичних і моральних потреб. Він виконує важливі економічні, виховні, пізнавальні, рекреаційні та оздоровчі функції. Проте, через низку чинників рівень їх реалізації залишається нижчим за потенційні можливості туристично-рекреаційних ресурсів України [13, ст.107].

У глобальному контексті скітур набуває все більшої популярності. Згідно з даними Міжнародного звіту про сніговий та гірський туризм за 2024 рік, у світі налічується близько 2000 гірськолижних курортів у 68 країнах, які пропонують різноманітні можливості для зимових видів спорту, включаючи скітур.

У 2024 році обсяг світового ринку досяг понад 1,70 мільярда доларів США. Очікується, що ринок зростатиме на 3,2 % у період між 2025 та 2034 роками та досягне 2, 26 мільярди доларів США до 2034 року [19].

Інфраструктура, пов'язана з катанням на лижах, розширюється в усьому світі в результаті зростання споживчого попиту на відпочинок на снігу та туризм. Очікується, що в найближчому майбутньому ці позитивні тенденції розвитку інфраструктури для снігових видів спорту допоможуть збільшити частку лижного ринку [21].

Очікується, що в найближчі роки ринок лиж буде стимулюватися збільшенням активності з популяризації катання на лижах і збільшенням кількості людей, які займаються катанням на лижах як рекреаційною діяльністю.

Ринок лиж сильно залежить від снігового сезону, через що вони користуються попитом у таких регіонах, як Велика Британія, континентальна Європа та Сполучені Штати. Очікується, що в найближчі роки ринок зросте в результаті розширення гірськолижних курортів і програм різних урядів для сприяння лижам [19].

Популярність стильного та модного лижного спорядження, такого як дизайнерський лижний одяг, різні стилі лиж і різноманітні типи захисного спорядження, є важливою тенденцією лижного ринку, яка збільшує купівлю кількох типів лижного спорядження.

У регіональному масштабі Північна Америка домінувала на ринку лижного спорту та, як очікується, продовжуватиме лідирувати протягом прогнозованого періоду. Це можна пояснити значною кількістю споживачів, які займаються катанням на лижах як рекреаційною діяльністю в таких країнах, як Сполучені Штати та Канада. Крім того, очікується, що розробка нових продуктів і технологій для безпеки компаніями призведе до збільшення кількості лижників, що підвищить попит на ринку лижного спорту в найближчому майбутньому. У Північній Америці споживачі в міських районах із середнім і високим доходом змінюють свої переваги при купівлі від товарів першої необхідності до товарів і послуг класу люкс. Ця тенденція спонукає людей витратити гроші на відпочинок, що сприяє розширенню лижного ринку [19; 20].

Лижний туризм, також відомий як беккантрі, останнім часом набув величезної популярності. Ця хвилююча активність на свіжому повітрі поєднує в собі гострі відчуття від катання на гірських лижах із пригодою дослідження непростеженої місцевості. Однак лижний тур – це не лише фізичний досвід, а й багата культура, яка його оточує. Коріння лижного туризму можна простежити до стародавніх цивілізацій, де лижі в основному використовувалися як засіб пересування. Однак лише наприкінці 19 століття катання на лижах з'явилося як рекреаційна діяльність. Лижний тур, зокрема, став популярним серед дослідників і альпіністів, які прагнули вийти за межі традиційних гірськолижних курортів [21].

Одним із піонерів сучасного лижного туризму був Фрітьоф Хансен, норвезький дослідник, який розпочав сміливі експедиції наприкінці 1800-х років. Експедиції Хансена через Гренландію та Арктику вимагали широкого використання лиж, що сприяло розвитку обладнання та техніки для катання на гірських лижах. Його вплив проклав шлях до розвитку лижного туризму як рекреаційного виду спорту.

На початку 20-го століття лижний туризм набрав обертів у Європі, а Швейцарські Альпи стали центром для ентузіастів. Цей вид спорту продовжував розвиватися, а прогрес у спорядженні, такому як легкі лижі та кріплення, зробив його доступнішим для широкої аудиторії. Згодом гірськолижний туризм поширився в Північній Америці, де величезні гірські хребти та незаймана місцевість стали ідеальним майданчиком для ентузіастів [19].

Спільноти гірськолижних прогулянок різноманітні та живі, охоплюючи широкий спектр людей із спільною пристрастю до дослідження гір. Давайте детальніше розглянемо деякі з різних типів спільнот гірськолижних прогулянок, з якими ви можете зіткнутися:

#### Alpine Touring:

Цей вид гірськолижного туризму орієнтований на підйом і спуск з гір. Любителі гірських походів часто шукають гострих відчуттів від крутих схилів і складної місцевості, розширюючи свої межі як фізично, так і розумово.

#### Nordic Touring:

Скандинавський туризм, також відомий як бігові лижі, наголошує на подорожах на великі відстані по горбистій місцевості. Це унікальна можливість відчути спокій природи, покращуючи витривалість і фізичну форму.

#### Подорожі «від хати до хати»:

Подорожі від хати до хати включають подорожі між гірськими хатинами чи будиночками, які стратегічно розташовані у віддалених місцевостях. Цей вид гірськолижного туризму дозволяє учасникам розпочати багатоденні подорожі, занурюючись у дику природу, насолоджуючись комфортом затишних місць.

Сплітбординг – це вид гірськолижного туризму, спеціально розроблений для сноубордистів. Сноуборд розпадається на дві окремі лижі для підйому, а потім знову збирається для спуску. Сплітбординг набув популярності серед сноубордистів, які хочуть досліджувати беккантрі, не жертвуючи своєю любов'ю до катання [20].

Однією з визначальних характеристик лижного туризму є сильне почуття спільності, яке пронизує його культуру. Туристи на лижах часто створюють тісні стосунки з іншими ентузіастами, діляться досвідом, знаннями та глибокою вдячністю до гір. Ось кілька причин, чому спільнота є життєво важливою для гірськолижного туризму:

Західна місцевість може бути непередбачуваною та потенційно небезпечною. Бути частиною спільноти забезпечує доступ до досвідчених людей, які можуть поділитися цінною інформацією та порадами щодо безпеки. Навчання у досвідчених туристів може допомогти новачкам розвинути необхідні навички та знання, щоб відповідально керувати місцевістю.

Лижні прогулянки можуть бути важкими як фізично, так і розумово. Наявність спільноти, яка підтримує вас, може значно змінити процес подолання перешкод і розширення особистих кордонів. Товариські стосунки між туристами формують міцні зв'язки, які виходять за межі схилів, створюючи міцну дружбу, засновану на спільному досвіді та пристрасті до спорту. Незалежно від того, долаєте ви круті підйоми, прокладаєте свіжі лінії в незайманій пудри або просто разом насолоджуєтесь захоплюючими краєвидами, відчуття товариства в лижних прогулянках не має собі рівних [16, с.316].

На додаток до емоційної підтримки, участь у спільноті інших туристів також може підвищити безпеку в горах. Досвідчені туристи часто діляться цінними знаннями та порадами, допомагаючи новачкам дізнатися про лавинну безпеку, планування маршруту та основне спорядження. Цей обмін інформацією може врятувати життя та гарантувати, що кожен насолоджується беккантрі відповідально [8, с. 9].

Крім того, спільнота любителів гірськолижного туризму часто співпрацює в поїздках, організовуючи групові екскурсії, щоб досліджувати нові місцевості та проходити більш складні маршрути. Ці групові пригоди можуть дати відчуття мотивації та підбадьорення, щоб взяти маршрути, які можуть здатися страшними поодиноці, штовхаючи людей досягати нових висот і досягати своїх цілей у світі лижного туризму [11, ст.38].

Зрештою, відчуття товариства під час гірськолижного туризму збагачує загальний досвід, сприяючи привітному та інклюзивному середовищу, де люди можуть постійно розвиватися та процвітати, досліджуючи красу гірської пустелі. Незалежно від того, чи є ви досвідченим туристом, чи новачком, який хоче почати, підтримка та дружба цієї спільноти можуть зробити вашу подорож лижним туризмом ще більш корисною [21].

Важливою технологічною інновацією на «розумних» гірськолижних курортах є надання інформації в режимі реального часу та інтелектуальних систем навігації. Сучасні гірськолижні курорти використовують GPS-відстеження та датчики, щоб надавати лижникам актуальну інформацію про погодні умови, стан снігу та відкриття схилів [9, с.35].

Такі додатки, як «Ski Tracks» і «OnTheSnow», пропонують лижникам можливість відстежувати свої пробіги в режимі реального часу та отримувати детальну статистику своєї діяльності. Крім того, деякі гірськолижні курорти, такі як Ле Арк у Франції, пропонують програми з інтегрованою навігацією, щоб допомогти лижникам знайти найкращі маршрути та уникати небезпечних місць. Ці програми використовують дані про місцезнаходження користувачів і поєднують їх із інформацією про схили та сніг, щоб надавати персоналізовані рекомендації. Інтелектуальні навігаційні системи також пропонують функції безпеки. У разі небезпечної ситуації дані про точне місцезнаходження лижника можуть бути передані командам рятувальників, що скорочує час реагування та підвищує ефективність рятувальних операцій [21].

З настанням глобального потепління, можуть суттєво скоротитися терміни витрати часу на зимові види активностей. Дедалі більше використання штучного осніження застосовують лижні курорти, для цього використовують різні інновації.

Так, фінському Леві лижна індустрія демонструє, як впроваджувати інновації під час зміни клімату. Курорт зберігає 200 000 кубічних метрів снігу в дев'яти стратегічно розташованих сховищах. Достатньо, щоб покрити 10 слаломних трас олімпійського розміру метром снігу. Використовуючи передові технології ізоляції, втрати від плавлення обмежені лише 13%. Ця технологія «снігового господарства» дозволяє курорту відкрити лижний сезон у жовтні та гарантує сніг для гонок Кубка світу в листопаді.

Такого підходу підтримуються і на інших високогірних курортах. Швейцарський Давос зберігає 20 000 кубометрів снігу, а Кіцбюель – навіть 30 000 кубометрів для початку сезону. Ця інновація в управлінні снігом робить курорти менш залежними від погодних примх. Це відомо про те, що інноваційні рішення можуть не тільки забезпечити виживання гірськолижних курортів, але й створити нові можливості.

Ефективне виробництво штучного снігу: майбутнє зимових видів спорту. Технологічний прогрес у виробництві штучного снігу дає надію на майбутнє. Сучасні снігові гармати споживають на 80% менше енергії, ніж їхні попередники. Помітною інновацією є NESSy ZeroE, снігова гармата, яка повністю працює без електроенергії чи атмосферного повітря. Ця система, яка вже працює в швейцарському Мельхзе-Фрутті, використовує силу тяжіння та воду з вищих вод. Це означає різке зниження витрат на енергію для курортів. Ефективність снігових сучасних гармат виражає: у той час як старі моделі споживали 800 CFM (кубових футів на хвилину) повітря, нові моделі потребують лише 10 CFM для ідеальних умов. Білл Кернс, директор American Bromley Mountain Resort, підтверджує: «Раніше я продав близько 800 000 доларів; тепер я можу виготовити більше снігу приблизно за половину ціни». Цей технологічний прогрес має вирішальне значення, оскільки приблизно 95% усіх гірськолижних зон у всьому світі залежать від штучного снігу [19; 22].

Шлях до вуглецевої нейтральності Лижна індустрія усвідомлює, що стійкість є вирішальною для її виживання. Французькі гірськолижні курорти прийняли шістнадцять екологічних зобов'язань у 2020 році, включаючи мету досягти вуглецевої нейтральності до 2037 року. Vail Resorts має подібну ініціативу на 2030 рік. Цей перехід є складним: виробництво штучного снігу в Канаді щорічно додає в атмосферу понад 130 000 тонн CO<sub>2</sub>. Тому сучасні рішення є важливими. Доктор Дієго Клара з Dolomiti Superski підкреслює, що нові снігові гармати споживають менше половини води та енергії порівняно зі старими моделями. З 2020 року Levi у Фінляндії використовує виключно відновлювану електроенергію та переходить на біопаливо для снігоприбиральних машин. Ці заходи є не тільки екологічно свідомими, але й економічно необхідними. Чарлі Коттон з Ecollective наголошує, що протягом наступних п'яти років сектор повинен зосередитися на екологічному транспорті до гірськолижних зон. Це включає в себе популяризацію поїздок і електротранспорту, оскільки на літаки припадає приблизно 80% викидів CO<sub>2</sub> під час гірськолижної відпустки [22].

Інноваційна діяльність на сьогодні є тим визначальним фактором, від якого залежить розвиток різних систем і сфер діяльності. Впровадження досягнень науки і техніки у сферу туризму, застосування новітніх технологій операційної діяльності, менеджменту, маркетингу, навчання персоналу - це адекватна вимога сучасності, запорука ефективного функціонування та розвитку будь-якої системи. (9)

Скітур як інноваційний напрямок розвитку туризму в Україні також залежить від погодних змін, економічного стану, спроможностей гірськолижної інфраструктури та воєнно політичної ситуації країни.

Однак, все більше українців надають перевагу зимовому відпочинку в Карпатах. Для багатьох мандрівників поїздка в Карпати асоціюється насамперед із лижним спортом. Такі гірськолижні курорти, як Буковель, Драгобрат та інші, пропонують безліч можливостей для активного відпочинку [6, с.12].

В Україні скітур стає дедалі популярнішим серед любителів активного відпочинку. Карпати пропонують чудові умови для цього виду спорту. Наприклад, компанія TURE організовує тури для початківців, надаючи можливість опанувати основи скітуру під керівництвом досвідчених гідів [23].

Зимові Карпати дарують справжнє задоволення любителям лижних походів. Пропонуються програми різної тривалості та рівня складності, які проходять у наймальовничіших гірських локаціях: Гаджина, Шпиці, Ребра, Говерла, Свидовець та інших. Для новачків передбачені тури з навчальним ухилом, а для досвідчених скітуристів – беккантрі-кемп з дослідженням найцікавіших маршрутів Чорногори [15, с. 50].

Попри обмежену кількість академічних досліджень, присвячених скітуру в Україні, зростання кількості турів та заходів демонструє зростаючий інтерес до цього виду активного відпочинку. Це створює перспективи для майбутніх досліджень впливу скітуру на місцеву економіку, здоров'я та добробут учасників лижних походів.

До прикладу, пропонуються лижні програми для учасників різного рівня досвіду і підготовки:

- Для новачків у програмі є і теоретична і практична складова, де відбувається ознайомлення і навчання користування скітуровим спорядженням, долання пологих спусків та вивчення теми про лавинну небезпеку.

- Для лижників, які хочуть вирушити за межі облаштованих трас і випробувати скітур у диких горах. Проходить навчання з користуватися скітуровим спорядженням, опановується техніка підйому та вибір безпечних маршрутів для сходження і спуску у високогір'ї, а також проходить базовий курс з лавинної безпеки.

- Для досвідчених лижників та сплітбордерів проводяться заняття на найцікавіші фрірайд-локації Чорногори з різноманітними схилами за крутизною та складністю: урочище Гаджина, гора Шпиці, Ребра та Говерла. Виконується короткий курс з лавинної безпеки.

Є безліч маршрутів для скітур-походів. Один із найпопулярніших – мандри високогірними полонинами, такими як Боржава, Свидовець, Чорногора, Мараморш та Вододільний хребет. Скітур підходить для людей із хорошою фізичною підготовкою. Важливо пам'ятати, що рухатись слід лише найвищими вершинами хребтів, щоб уникнути ризику лавин. Для безпечного походу необхідно ретельно спланувати маршрут, заздалегідь визначити місця для ночівлі та прокласти шлях так, щоб у разі потреби можна було швидко спуститися до найближчого населеного пункту.

Для скітур-походу Чорногірським хребтом ідеальним стартом буде турбаза «Заросляк». Звідси можна піднятися на Говерлу по плавному маршруту. Далі рухаємось хребтом через Пожижевську, Данциж, Туркул до Попа-Івана, а потім спускаємось або через Вухатий Камінь у Дземброню, або через озеро Марічейка до прикордонної застави в Шибеному. Цей маршрут можна проходити і в зворотному напрямку. Також з Говерли є варіант піти в бік Петроса, Шешула і завершити мандрівку в Квасах.

Вершини Боржавського хребта нижчі, тому скітур тут легший, ніж на Чорногорі. Однак цей маршрут має свої ризики – через часті сходження лавин. Оптимальний старт – у Воловці, звідки варто піднятися до метеостанції на горі Плай. Далі рухатись хребтом через Великий Верх до гори Гимба і спуститися в Пилипець. Альтернативний варіант – з Великого Верху перейти на найвищу вершину Боржави – гору Стій, а потім спуститися до залізничної станції Вовчий.

Ще одним цікавим варіантом для скітуру є маршрут по Свидовецькому хребту. Стартувати можна з залізничної станції Свидовець поблизу Ясинів та підніматися дорогою або хребтом до гірськолижного курорту Драгобрат. Далі через вершини Близниці спуститися до Квасів. Потім продовжити рух у напрямку Рахова та завершити похід у селі Білин або безпосередньо в Рахові. Цей маршрут також можна пройти у зворотному напрямку.

Довшим за часом та довжиною проходиться маршрут з Драгобрата вирушити в бік озер Догяска та Апшинець, а потім через гору Великий Котел та спуск в долину річки Чорний Черемош і звідти повернутися до Ясинів [15, ст. 52].

Важливим чинником розвитку лижного туризму є проведення національних змагань.

Так, Кубок зі скітуру «Білий Слон» відбувся 25 лютого 2023 за маршрутами:

- SKI TOUR LIGHT (~16 км) Верхня Дземброня – долина річки Дземброня – полонина Чуфрова – контрольний пункт «Сідло» – Верхня Дземброня;
- SKI TOUR LONG (~20 км) Верхня Дземброня – полонина Чуфрова – КП «Сідло» – г. Піп Іван Чорногірський (2028 м) – КП «Сідло» – полонина Чуфрова – Верхня Дземброня.

27-28 січня 2024 року в Bukovel пройшов Чемпіонат України зі скі-альпінізму. Змагання організували «Твоя пригода» разом з Федерацією альпінізму і скелелазіння України [24].

На Чорногірському хребті проходило скітурингове змагання, на якому гірські рятувальники не тільки забезпечили безпеку, а брали участь.

### **Висновки**

Скітур продовжує розвиватися як у світі, так і в Україні. Зростаючий інтерес до цього виду спорту підкреслює необхідність подальших досліджень, спрямованих на розуміння його впливу на економіку, здоров'я та навколишнє середовище.

Скі-альпінізм лише розвивається в Україні та поки збирає невелику кількість учасників, але є перспективним зимовим видом спорту. Скітур є альтернативою трейловим забігам узимку в умовах глибокого снігового покриву.

В умовах війни безпечними маршрутами для проведення лижних походів в Україні є і Карпати та наявна там інфраструктура. Використання цих ресурсів дозволить отримати глибше розуміння різних аспектів скітуру, включаючи його розвиток, технічні особливості та впровадження інноваційних технологій у цій сфері.

Скітур продовжує динамічно розвиватися як у світі, так і в Україні, що створює необхідність глибшого аналізу та наукових досліджень у цьому напрямку. Основні перспективи подальших досліджень включають вивчення мотивації та поведінки учасників скітуру в Україні, аналіз впливу війни та безпечних маршрутів на популяризацію цього виду спорту. В умовах війни Карпати залишаються одним із найбільш безпечних регіонів для розвитку скітуру, що відкриває можливості для створення нових маршрутів та впровадження інноваційних підходів до організації лижних походів. Подальші дослідження допоможуть не лише популяризувати скітур в Україні, але й зробити його важливим елементом зимового туризму та активного відпочинку.

### **Література**

1. Блистів Т.В., Горбацьо І.І., Нужник О.В. Теорія і практика туристичних походів: Навч. посіб. Л.: НВФ «Українські технології», 2006. 132 с.
2. Вислородська Г. П., Бричка Б. Б. Вплив пандемії Covid-19 на розвиток туристичного ринку України. Туризм в умовах пандемії Covid-19 : шанси та загрози. Львів: Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій ім. С.З. Гжицького. 2020. С. 19-21.

3. Зубехіна Т., Ольхова-Марчук Н., Кушнір В. Сучасні тенденції застосування інноваційних технологій у туристичній сфері. Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Туризм. 2021. Т.4. №2. С.181-188. [tourlib.net](http://tourlib.net)
4. Колотуха О. Дитячо-юнацький туризм в Україні як територіальна соціально-економічна система: проблеми та перспективи розвитку. [Електронний ресурс] Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата географічних наук. 2005. Режим доступу до ресурсу: [https://tourlib.net/aref\\_tourism/kolotuha.htm](https://tourlib.net/aref_tourism/kolotuha.htm)
5. Косовський Р. Лижний туризм як форма рекреаційно-оздоровчої діяльності. Р. Косовський. Проблеми активізації рекреаційно-оздоровчої діяльності населення : матеріали II Регіон. наук.-практ. конф. – Львів : ЛДІФК, 2000. – С. 46–47.
6. Луцький В. Активний туризм в Українських Карпатах, витоки становлення: історичний аспект. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві. №. 3, 2009 – С.12-16
7. Лижний туризм. URL: [http://vseproturizm.blogspot.com/2014/01/blog-post\\_7842.html](http://vseproturizm.blogspot.com/2014/01/blog-post_7842.html)
8. Лижний туризм в Україні: монографія. За загальною редакцією д.геогр.н. О. В. Колотухи. Дніпро : Середняк Т. К., 2023. 200 с.
9. Миронов Ю.Б., Блащак І.М. Впровадження інноваційних технологій у систему спортивного туризму. Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки. 2018. Вип.55. С.35-39.
10. Про концептуальні засади розвитку видів спортивного туризму в Україні: Постанова Федерації спортивного туризму України №9 від 16.12.2007 р. URL: <http://www.oocities.org/elbrus1.geo/kofst/fed/Zasady.htm>
11. Рогова І. Критерії оцінювання гірськолижних послуг споживачем. І. Рогова, Р. Байцар. Проблеми активізації рекреаційно-оздоровчої діяльності населення : матеріали IV Всеукр. наук.-практ. конф. – Львів, 2004. – С. 38–40.
12. Самойленко Владислав Михайлович Лижний туризм Матеріали I Міжнар. наук.-практ. конф."Освітні і культурно-мистецькі практики в контексті інтеграції України у міжнародний науково-інноваційний простір" (м. Запоріжжя, 14 травня 2020 р.). Запоріжжя: Видавництво Хортицької національної академії, 2020. С.652-654.
13. Слівіна А. Виховання особистості засобами туризму. Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет ім.Григорія Сковороди»: науково-теоретичний збірник. ПереяславХмельницький, ПП «СКД», 2008. С.107-109.
14. Слівіна А. Туризм – важливий складник виховання молоді. Інноваційні форми роботи у позашкільній освіті: матеріали Всеукраїнського семінарупрактикуму директорів центрів туризму і краєзнавства учнівської молоді. Львів, ВД «Панорама», 2012. С.145-152.
15. Спортивні види туризму : навч. Посібник. Укл. Т. І. Лясота. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. 144 с.
16. Троценко Л. Гірськолижний туризм як рекреаційно-оздоровча діяльність у сучасному середовищі. Л. Троценко. Проблеми активізації рекреаційно-оздоровчої діяльності населення : матеріали VIII Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю. Львів, 2012. С. 316–318.
17. [Шикеринець В. Регіональні аспекти розвитку лижного туризму: сучасний стан та перспективи. Ефективність державного управління. 2013. Вип.35. С.173-178.](#)
18. Шикеринець В.В. Деякі аспекти розвитку етнотуризму в Україні (на місцевому рівні). В.В. Шикеринець. Розвиток етнотуризму: проблеми та перспективи [Текст]: зб. матер. Всеукр. наук.-практ. конф. молодих вчених (2-3 березня 2011 р., м. Львів).

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України; Львівський інститут економіки і туризму. Львів: ЛІЕТ, 2001. С.23.

19. Global Ski Market Size, Share and Growth Analysis Report - Forecast Trends and Outlook (2025-2034) URL: <https://www.expertmarketresearch.com/reports/ski-market?>

20. "Physics of Skiing: The Ideal-Carving Equation and Its Applications". URL:[https://www.researchgate.net/publication/2169650\\_Physics\\_of\\_Skiing\\_The\\_Ideal-Carving\\_Equation\\_and\\_Its\\_Applications](https://www.researchgate.net/publication/2169650_Physics_of_Skiing_The_Ideal-Carving_Equation_and_Its_Applications)

21. The Culture of Ski Touring. URL:<https://ogso-mountain-essentials.com/ski-touring-culture>

22. Ski resorts seek new ways forward: From snow storage to year-round tourism. URL:<https://ioplus.nl/en/posts/ski-resorts-seek-new-ways-forward-from-snow-storage-to-year-round-tourism>

23. Скітур. Перші кроки. URL:<https://ture.ua/tours/skitour-pershi-kroky>

24. Ski-тури. URL:<https://bukovel.com/tours-winter/ski-tour>